
REFERANDUMUN ARDINDAN KUZAY IRAK'TA NELER BEKLENİYOR?

03.10.2017

Dünya, 2 Ekim 2017

Kuzey Irak'ta 25 Eylül'de bağımsızlık referandumu gerçekleştirildi. Bölgede İsrail dışında hiçbir ülke şu an referandumu tam olarak tanımak istemiyor. İKBY liderliği karşısında Bağdat, Tahran ve Ankara ekseninin oluşacağını hesap etmemiş gibi görünüyor. Kürt referandumunun ardından şimdi bölgede neler yaşanacak?

Hangi ülkeler bağımsız bir Kürdistan istemiyor?

Öyle görünüyor ki, İsrail'den başka hiçbir ülke şu an referandumu tam olarak tanımak istemiyor. Ancak muhalefetin yoğunluğu çeşitli. Bazı ülkeler sadece Barzani'den fikrini değiştirmesini isterken, Türkiye dahil olmak üzere diğerleri ise uzun süredir askeri önlemleri alma olasılığına değiniyor. Bölgedeki aktörlerin çoğu kaçınmaya çalışsalar da, askeri eylem bir olasılık mıdır?

Kürt referandumunun ardından neler bekleniyor? Bölgede hangi gelişmeler olabilir?

Irak Kürt Bölgesel Yönetimi (İKBY) aleyhinde bazı yaptırımlar zaten uygulanmaya başlandı. Örneğin, Irak Kürt bölgesi başkenti Erbil ve Süleymaniye'ye uluslararası uçuşların askıya alındığı görülüyor. İç hat uçuşları zaten Bağdat'ın emriyle daha önceden askıya alınmıştı. Baştan beri askeri müdahaleye geçmenin önerilmediği yönünde genel bir onaylama var gibi görünüyor. Asıl soru birçok aktörün ima ettiği gibi askeri müdahalenin uzun vadede bir olasılık olup olmadığıdır. Silahlı müdahale, bölgede sonucu belirsiz başka bir sıcak çatışma başlatabilir.

Irak hükümeti, sınır güvenliğinin yanı sıra havalimanlarının da merkezi hükümete devredilmesi gibi bazı taleplerde bulundu. Bu, federal devlette çok anlaşılabilir bir talep. Çünkü sınır kontrolleri ve havaalanı işletmeciliği merkezi hükümetin elinde olmalı. Ancak şu ana kadar Irak'ta hüküm süren özel düzenlemede, merkezi hükümetin gücü sınır bölgelerine ve görünüşe göre havaalanlarına ulaşmadı. Irak hükümeti İKBY'yi, merkezi hükümete dahil olması gereken alanlardaki otoritesini

tanımaya ikna etmek için başka önlemler düşünebilir. Bunların neler olabileceğini bilmiyorum. Irak'ın merkezi yönetimi, IKBY'yi kendi otoritesini tanımaya ikna etmek için iki güçlü komşusu İran ve Türkiye ile birlikte hareket ediyor. Gelinen süreçte umut edebileceğimiz tek şey, bir çeşit müzakerenin tercih edileceğidir. IKBY, bir anda bağımsızlık ilan etmeyeceğini belirtti. IKBY'nin bağımsızlık fikrini sürdürebilmesi mümkündür. Ancak bu fikrini daha büyük bir bölgesel özerklik için süresiz ertelemeye razı olabilir.

Ülkelerin tepkileri hakkında neler söylenebilir?

Şu anda tüm ülkeler, son derece yüksek çatışmacı duruma rağmen, IKBY ile olan ilişkilerini koparmayıp sürdürmek için güvenlik ve ekonomik çıkara sahip bulunuyor. Güvenlik perspektifinden, bölgede DEAŞa karşı mücadele devam ederken büyük bir ikinci savaşa ihtiyaç olmadığını zaten belirttim. Fakat ekonomik açıdan bakıldığında, herkes Irak petrolünden etkileniyor. Burada sadece IKYB bölgesinden gelen petrol değil, aynı zamanda IKYB aracılığıyla Türkiye'ye ve daha sonra uluslararası pazara boru hatları vasıtasıyla gönderilecek olan Irak petrolüne de kastediyorum. Bu kaygı şimdi de doğal gazda daha fazla yaşanacak ve gelecekte artacak. Daha geniş anlamıyla, tüm taraflar bu bölgeyle olan ticaretlerinin olumsuz bir şekilde etkilenmesinden endişe duyuyorlar. Bölgedeki aktörler, özellikle askeri bir müdahale bakımından birbirlerinin güdülerinden şüphe ediyor. Bu durum onları daha karışık politikalar izlemeye yönlendiriyor. Ancak öyle görünüyor ki, Türkiye bölgeye en yakın ülkelerden biri olarak ne yapacağı konusu en karışık ülke.

Türkiye doğru bir politika izliyor mu?

"Doğru" politikanın tam olarak ne olduğunu söylemek zor olmakla birlikte, Türkiyenin kafası karışık ve bu, farklı makamların yaptığı açıklamalara da yansıyor. Kuşkusuz en önemli olan, Türkiye tek başına hareket etmemeli, ne yapılacağı ile ilgili önemli taraflar arasında fikir birliğine varmaya çalışmalıdır. Türkiye tek başına Irak'ın kaderini belirleyecek bir konumda olmadığını unutmamalı. Merkezi Irak hükümeti ile ilişkileri düzene sokan ve IKYB ile olan ilişkileri yok etmeyen bir politika izlemeliyiz. Bu, tüm bakanların Irak hakkında ifadeleri olmaması gerektiği anlamına geliyor. Doğal olarak, bu çok dikkatli bir politika gerektiriyor. Bu tüm bakanların Irak hakkında demeç vermemesi anlamına geliyor. Bu demeçler normal koşullarda dışişleri bakanlığının tarafından verilmeli ki böylece söylediklerimiz ve yaptığımız şeylerde çelişki olmasın.

Kuzey Irak konusunda Türkiye'yle kiminle ortak çalışmalı?

Başta Irak hükümeti olmak üzere Irak'taki önemli aktörler olan İran, Rusya ve ABD ile yakın çalışmak zorundayız. Ve elbette kararlarını askeri müdahale kullanmadan etkilemeye çalıştığımız IKYB ile. Örneğin, politikaları her zaman birbiriyle uyumlu olmadığı halde, bölgedeki politikalarımıza rağmen ABD'yi görmezden gelemeyiz. Aynı zamanda, Irak'ın İran'ın politikaları ve yöneliminden çok fazla etkilendiğini hatırlamak zorundayız. Halihazırda, Irak'a ilgi duyan büyük taraflar, şu an

için olsa bile bağımsız bir Kürt devleti istemediği konusunda anlaşmaya varmış durumda. İran ve Türkiye, İran ve Türkiye'ye uzanan terör hareketlerinin Kuzey Irak'tan yönetildiği yönündeki ek bir sorunu görüşmek zorunda. En azından IKYB ve Irak'tan söz konusu terör üslerinin etkisiz hale getirmelerini talep etmeliler. Irak hükümeti ve IKYB bunu yapamazsa, belki İran ve Türk askeri birimleri bu sorumluluğu üstlenebilir.

Kaynak/Source: